

**Boodschap van Zijne Heiligheid Leo XIV
voor de 59ste Wereldvrede­dag
1 januari 2026**

*Vrede zij u allen.
Naar een ontwapende en ontwapenende vrede*

“Vrede zij u!”.

Deze zeer oude groet, die ook vandaag nog dagelijks te horen is in veel culturen, heeft op de avond van Pasen nieuwe kracht op de lippen van de verrezen Jezus. “Vrede zij u” (Joh. 20, 19.21) is zijn Woord dat niet alleen een definitieve verandering wenst, maar die ook in wie het aanneemt verwezenlijkt en daarmee in heel de werkelijkheid. Daarom geven de opvolgers van de apostelen iedere dag en in heel de wereld een stem aan de meest stille revolutie: “Vrede zij u!”. Vanaf de avond van mijn uitverkiezing tot bisschop van Rome heb ik mijn groet willen voegen in deze universele verkondiging. En ik wens hem te herhalen: dit is de vrede van de verrezen Christus, een ontwapende en ontwapenende, nederige en volhardende vrede. Hij komt van God, God die onvoorwaardelijk bemint.¹

De vrede van de verrezen Christus

De Goede Herder heeft de dood overwonnen en de scheidingsmuren tussen de mensen neergehaald (vgl. Ef. 2, 14), Hij geeft zijn leven voor de kudde en heeft veel schapen buiten de omheining van de schaapsstal (vgl. Joh. 10, 11.16): Christus, onze vrede. Zijn tegenwoordigheid, zijn gave, zijn overwinning weerspiegelen in de volharding van veel getuigen door wie het werk van God in de wereld voortduurt en zo zelfs meer waarneembaar en helderder wordt in de duisternis van de tijden.

De tegenstelling tussen duisternis en licht is immers niet alleen een Bijbels beeld om weën te beschrijven waaruit een nieuwe wereld ontstaat: het is een ervaring die wij doormaken en die ons van ons stuk brengt met betrekking tot de beproevingen die wij tegenkomen in de historische omstandigheden waarin wij leven. Wel, het is noodzakelijk het licht te zien en hierin te geloven om niet weg te zinken in de duisternis. Het betreft een vereiste waartoe de leerlingen van Jezus geroepen zijn om dit op een unieke en bevoorrechte wijze te beleven, maar dat zich op vele manieren een weg weet te banen in het hart van iedere mens. De vrede wil in ons wonen, heeft de zachtmoedige kracht het verstand te verlichten en te verruimen,

¹ Vgl de zegen “Urbi et orbi”, centrale loggia van de Sint-Pieter (8 mei 2025).

weerstaat het geweld en overwint het. De vrede heeft de adem van het eeuwige: terwijl men tot het kwaad roept “het is genoeg”, fluistert men tot de vrede “voor eeuwig”. De Verrezene heeft ons in dit perspectief binnengeleid. In deze overtuiging leven de bewerksters en de bewerkers van de vrede, die als schildwachten in de nacht in het drama van wat paus Franciscus definieerde als “een derde wereldoorlog in stukjes”, nog weerstand bieden aan de besmetting van de duisternis..

Het tegenovergestelde, dat wil zeggen het licht vergeten, is helaas mogelijk: men verliest dan gevoel voor de werkelijkheid door te wijken voor een gedeeltelijke en verdraaide voorstelling van de wereld in het teken van duisternis en angst. Niet weinigen noemen tegenwoordig verhalen realistisch die zonder hoop zijn, blind voor de schoonheid van anderen, de genade van God vergeten die altijd werkzaam is in de harten van de mensen, hoe gewond door de zonde die ook zijn. De heilige Augustinus spoorde de christenen aan om een onlosmakelijke vriendschap met de vrede aan te gaan, opdat zij door deze te bewaren in het binnenste van hun geest de schitterende warmte ervan konden uitstralen. Aan zijn gemeenschap, schreef hij als volgt: “Laat wat gij in u hebt, gloeien om anderen te doen ontbranden”.²

Of wij de gave van het geloof nu hebben, of dat het ons lijkt dat we die niet hebben, geliefde broeders en zusters, laten wij ons openstellen voor de vrede! Laten wij hem veeleer ontvangen en hem erkennen in plaats van hem te beschouwen als ver weg en onmogelijk. Alvorens een doel te zijn is de vrede een tegenwoordigheid en een weg. Laten wij hem, hoewel hij hetzij in hetzij buiten ons wordt tegengewerkt, bewaren zonder de namen en de geschiedenis van wie voor ons hiervan getuigenis hebben afgelegd, te vergeten. Het is een principe dat onze keuzes leidt en bepaalt. Ook op plaatsen waar alleen maar puinhopen overblijven en waar wanhoop onvermijdelijk lijkt, vinden wij juist vandaag degenen die de vrede niet vergeten zijn.

Zoals op de avond van Pasen Jezus binnenkwam op de plaats waar zich de leerlingen angstig en moedeloos bevonden, zo blijft de vrede van de verrezen Christus door deuren en barrières heen gaan met de stemmen en de gezichten van zijn getuigen. Het is de gave die het toestaat het goede niet te vergeten, te erkennen dat het overwint, hiervoor samen en nog steeds te kiezen.

Een ontwapende vrede

Voordat Hij gevangengenomen werd, zei Jezus op een ogenblik van intense vertrouwelijkheid tot degenen die bij Hem waren: “Vrede laat Ik u na; mijn vrede geef Ik u. Niet zoals de wereld die geeft, geef ik hem u”. En Hij voegde onmiddellijk hieraan toe: “Laat uw hart niet verontrust of kleinmoedig worden” (Joh. 14, 27). De verontrusting kon zeker over het geweld gaan dat spoedig op Hem neer zou komen. De evangeliën verbergen ten diepste niet dat zijn niet gewelddadig antwoord hen verbijstert: een weg waarover allen, Petrus het eerst, het oneens met Hem waren, maar waarop de Meester hen tot het einde toe vroeg Hem te volgen. De weg van Jezus blijft een reden voor verwarring en vrees. En Hij herhaalt vastberaden tegen wie Hem wil verdedigen: “Steek dat zwaard in de schede” (Joh. 18, 11; vgl. Mat. 26, 52). De vrede van de verrezen Jezus is ontwapend, omdat zijn strijd ontwapend was binnen precieze historische, politieke, maatschappelijke omstandigheden. Van deze

² Augustinus van Hippo, *Preek 357*, 3.

nieuwheid moeten de christenen profetisch samen getuigen worden, denkend aan de tragedies waaraan zij te vaak medeplichtig zijn geweest. De grote parabel van het laatste oordeel nodigt alle christenen uit om in dit bewustzijn met barmhartigheid te handelen (vgl. Mat. 25, 31-46). En door zo te doen zullen zij broeders en zusters aan hun zijde vinden die langs verschillende wegen hebben weten te luisteren naar het verdriet van anderen en zich innerlijk bevrijd hebben van het bedrog van het geweld.

Hoewel er tegenwoordig niet weinigen zijn met een hart dat tot vrede bereid is, zijn zij doordrongen van een groot gevoel van machteloosheid ten overstaan van de steeds onzekerdere loop van de gebeurtenissen. De heilige Augustinus signaleerde eigenlijk al een bijzondere paradox: "Het is moeilijker de vrede te prijzen dan hem te hebben. Als wij hem willen prijzen, verlangen wij de kracht, zoeken wij naar verstand, wegen wij woorden af; als wij hem hebben, hebben en bezitten wij hem zonder enige moeite".³

Als wij met de vrede omgaan als ware het een ver ideaal, zijn wij uiteindelijk niet geschokt als men de vrede negeert en zelfs oorlog voert om de vrede te bereiken. Het lijkt dat het ontbreekt aan de juiste ideeën, de overwogen woorden, het vermogen om te zeggen dat de vrede nabij is. Als de vrede niet een beproefde werkelijkheid is die bewaakt en gekoesterd moet worden, verspreidt de agressie zich in het huiselijke en openbare leven. In de relatie tussen burgers en bestuurders wordt zelfs het feit dat men zich niet voldoende voorbereidt op oorlog, reageert op aanvallen, geweld beantwoordt, beschouwd als een ernstige fout. Veel meer dan het principe van gewettigde verdediging is op politiek vlak die confrontatielogica het meest actuele gegeven van een globale destabilisering die iedere dag steeds dramatischere en onvoorspelbaardere vormen aanneemt. De herhaalde oproepen om de militaire uitgaven te vermeerderen en de keuzes die daaruit volgen, worden niet toevallig door veel bestuurders gepresenteerd met de rechtvaardiging van het gevaar dat anderen vormen. De afschrikwekkende kracht van de macht en in het bijzonder de nucleaire afschrikking belichamen immers de irrationaliteit van een relatie tussen volken die niet gebaseerd is op recht, gerechtigheid en vertrouwen, maar op angst en de overheersing van de kracht. Dientengevolge leven de mensen - zoals reeds de heilige Johannes XXIII in zijn tijd schreef - in de nachtmerrie van een orkaan die ieder ogenblik zou kunnen losbarsten met een onvoorstelbare onstuimigheid. Want de wapens zijn er al; en al is het moeilijk te geloven dat er mensen zijn die in staat zijn de verantwoordelijkheid van de verwoestingen en het leed dat een oorlog zou veroorzaken, op zich te nemen, het is niet uitgesloten dat een onvoorspelbaar en oncontroleerbaar feit de vonk kan ontsteken die het oorlogsapparaat in beweging zet".⁴

Wel, in de loop van 2014 zijn de militaire uitgaven op mondiaal niveau met 9,4% gestegen ten opzichte van het voorafgaande jaar en dit bevestigt de sinds tien jaar ononderbroken tendens en bereikt de 2.718 miljard dollar, of wel 2,5% van het mondiale bnp.⁵ Bovendien schijnt men tegenwoordig behalve met een enorme economische krachtsinspanning voor de herbewapening te willen beantwoorden met een aanpassing van de politiek op opvoedkundig gebied: in plaats van een cultuur van de herinnering, die het bewustzijn bewaart dat in de twintigste eeuw is gerijpt en

³ *Ibid.*, 1.

⁴ Johannes XXIII, encycl. *Pacem in terris* (11 april, 1963), 60.

⁵ Vgl. *SIPRI Yearbook: Armaments, Disarmament and international Security* (2025).

de miljoenen slachtoffers uit die tijd niet vergeet, promoot men campagnes van communicatie en educatieve programma's op scholen en universiteiten, evenals in de media, die een perceptie van dreiging verspreiden en een idee doorgeven dat alleen maar gewapend is met verdediging en veiligheid.

Echter, "wie werkelijk de vrede liefheeft, heeft ook de vijanden ervan lief".⁶ Zo gaf de heilige Augustinus de aanbeveling geen bruggen te verwoesten en niet in verwijten te volharden, maar de voorkeur te geven aan de weg van het luisteren en, voor zover mogelijk, de ontmoeting met de redenen van de ander. Het Tweede Vaticaans Concilie werd afgesloten in het bewustzijn van een urgente dialoog tussen de Kerk en de hedendaagse wereld. In het bijzonder de constitutie *Gaudium et spes* richtte de aandacht op de evolutie van de oorlogsvoering: "Het bijzondere gevaar van een oorlog in deze tijd bestaat hierin, dat hij de bezitters van de nieuwste wetenschappelijke wapenen als het ware de gelegenheid biedt dergelijke misdaden te begaan en de menselijke wil, via een soort kettingreactie, tot de vreselijkste plannen te drijven. Opdat zoiets in de toekomst nooit kan gebeuren, bezweren de verenigde bisschoppen van de gehele wereld alle mensen, met name vooral de staatslieden en de militaire bevelhebbers, hun zware verantwoordelijkheid tegenover God en het gehele mensdom onophoudelijk voor ogen te houden".⁷

Terwijl wij de oproep van de concilievaders herhalen en de weg van de dialoog voor de meest efficiënte weg op ieder niveau houden, stellen wij vast hoe de laatste technologische vooruitgang en de toepassing op militair gebied van kunstmatige intelligentie de tragiek van de gewapende conflicten hebben geradicaliseerd. Er tekent zich zelfs een proces af van het afwijzen van verantwoordelijkheid door politieke en militaire leiders, omdat zij steeds meer beslissingen betreffende leven en dood "delegeren" aan machines. Het is een ongekende destructieve spiraal voor het juridisch en filosofisch humanisme waarop iedere beschaving steunt en waardoor zij wordt bewaakt. Het is noodzakelijk de enorme concentraties van economische en financiële privébelangen aan te klagen die de staten in deze richting drijven; maar dat is niet voldoende, als tegelijkertijd niet het reveil van het geweten wordt bevorderd. De encycliek *Fratelli tutti* presenteert de heilige Franciscus van Assisi als een voorbeeld van een dergelijk reveil: "In die wereld vol wachttorens en verdedigingsmuren maakten de steden bloedige oorlogen tussen machtige families mee, terwijl de ellendige gebieden van de buitengesloten periferieën groeiden. Daar ontving Franciscus in zichzelf de ware vrede, bevrijdde hij zich van ieder verlangen over de ander te heersen, werd hij een van de geringsten en trachtte hij in harmonie met allen te leven".⁸ Het is een geschiedenis die in ons wil verder gaan en die vereist de krachten te bundelen om beurtelings bij te dragen aan een ontwapende vrede, een vrede die voortkomt uit een evangelische openheid en nederigheid.

Een ontwapende vrede

Goedheid is ontwapenend. Misschien is God daarom kind geworden. Het mysterie van de menswording, dat zijn dieptepunt in het neerdalen in de onderwereld heeft, begint in de schoot van een jonge moeder en wordt zichtbaar in de kribbe van Betlehem. "Vrede op aarde" zingen de engelen, wanneer zij de tegenwoordigheid

⁶ Augustinus van Hippo, *Preek 357*, 1.

⁷ Tweede Vat. Oecum. Conc., past. const. *Gaudium et spes*, 80.

⁸ Franciscus, encycl. *Fratelli tutti* (3 oktober 2020), 4.

verkondigen van een weerloze God, door wie de mensheid kan ontdekken dat zij alleen door zich om Hem te bekommeren bemind wordt (vgl. Luc. 2, 13-14). Niets kan ons zo veranderen als een kind. En misschien is het nu juist het denken aan onze kinderen, aan de kleine kinderen en aan wie kwetsbaar is als zij, dat ons diep treft (vgl. Hand. 2, 37). Wat dit betreft, schreef mijn vereerde voorganger dat “de menselijke broosheid de kracht heeft ons een duidelijker inzicht te geven in wat duurt en wat voorbijgaat, in wat doet leven en wat doodt. Misschien neigen wij daarom zo vaak ertoe de grenzen te negeren en broze en gewonde mensen te ontvluchten: zij hebben de kracht om de richting die wij hebben gekozen als individuen en als gemeenschappen, ter discussie te stellen”.⁹

Johannes XIII introduceerde als eerste het perspectief van een integrale ontwapening, die alleen maar succes kan hebben door middel van een vernieuwing van het hart en het verstand. In *Pacem in terris* schreef hij als volgt: “Het is noodzakelijk te erkennen dat het stoppen van de bewapening voor oorlogsdoeleinden, het daadwerkelijk terugbrengen ervan en des te meer het verwijderen ervan onmogelijk of bijna onmogelijk kan zijn, als men tegelijkertijd niet overgaat tot een integrale ontwapening, dat wil zeggen, als men ook de gezindheid ontmoedigt door zich eerlijk ervoor in te zetten hierin de oorlogspsychose weg te nemen: en dit brengt op zijn beurt met zich mee dat er in plaats van het criterium voor vrede dat steunt op een evenwicht van bewapening, het principe komt dat er alleen maar in wederzijds vertrouwen aan een vrede gebouwd kan worden. Wij denken dat het een doel betreft dat bereikt kan worden. Want het gezond verstand eist dit, het is zeer gewenst en het is van het hoogste nut”.¹⁰

Dit is een fundamentele dienst die de godsdiensten aan de lijdende mensheid moeten bewijzen door te waken over de groeiende poging zelfs de gedachten en het woord te veranderen in wapens. De grote geestelijke tradities, zoals het juiste gebruik van de rede, doen ons verder gaan dan bloed- en etnische banden, broederschappen die alleen erkennen wat gelijk is en afwijzen wat anders is. Wij zien vandaag dat dit niet vanzelfsprekend is. Helaas maakt het steeds meer deel uit van het hedendaagse totaalbeeld dat men de woorden van het geloof betreft bij het politieke gevecht, het nationalisme zegent en religieus geweld en gewapende strijd rechtvaardigt. Gelovigen moeten actief, allereerst met hun leven, deze vormen van blasfemie loochenen die de Heilige Naam van God verduisteren. Daarom is het samen met actie meer dan ooit noodzakelijk het gebed, de spiritualiteit, de oecumenische en interreligieuze dialoog te koesteren als wegen van vrede en taal van de ontmoeting tussen tradities en culturen. Het is in heel de wereld wenselijk dat “iedere gemeenschap een “huis van vrede” wordt, waar men leert vijandschap door middel van de dialoog uit te schakelen, waar de gerechtigheid in praktijk wordt gebracht en de vergeving wordt gekoesterd”.¹¹ Vandaag is het immers meer dan ooit noodzakelijk door middel van een aandachtige en vruchtbare pastorale te laten zien dat vrede geen utopie is.

Anderzijds moet men de aandacht niet afleiden van het belang van de politieke dimensie. “Laten” allen die geroepen zijn tot publieke verantwoordelijkheid op de hoogste en meest gekwalificeerde posities, grondig aandacht schenken “aan het

⁹ Id., *Brief aan de directeur van de Corriere della Sera* (14 maart 2025).

¹⁰ Johannes XXIII, encycl. *Pacem in terris* (11 april 1963), 61.

¹¹ *Toespraak tot de bisschoppen van de Italiaanse bisschoppenconferentie* (17 juni 2025).

probleem van een vreedzame herschikking van de relaties tussen de politieke gemeenschappen op mondiaal vlak,, een herschikking gebaseerd op wederzijds vertrouwen, oprechtheid in de onderhandelingen, op de trouw aan de op zich genomen verplichtingen. Laten zij het probleem zo nauwkeurig onderzoeken dat zij het punt vinden waar het mogelijk is een begin te maken met eerlijke, duurzame, vruchtbare afspraken”.¹² Het is de ontwapenende weg van de diplomatie, de bemiddeling, het internationaal recht, die helaas van oudsher wordt gelogenstraft door steeds veelvuldigere schendingen van moeizaam bereikte overeenkomsten in een context die niet het ondermijnen van de wettigheid, maar veeleer een versterking van de supranationale instellingen zou vereisen.

Vandaag worden de gerechtigheid en de menselijke waardigheid meer dan ooit blootgesteld aan gebrek aan machtsevenwicht tussen de sterksten. Hoe kan men in een tijd van destabilisering leven en zich van het kwaad bevrijden? Het is noodzakelijk ieder geestelijk, cultureel en politiek initiatief dat de hoop levend houdt, te motiveren en te ondersteunen en in te gaan tegen de verspreiding van “fatalistische houdingen, alsof de dynamiek die aan de gang is, het product zou zijn van anonieme, onpersoonlijke krachten en van de menselijke wil onafhankelijke structuren”.¹³ Indien immers “de beste manier om te heersen en onbegrensd verder te gaan is wanhoop te zaaien en een voortdurend wantrouwen te wekken, onder het mom van de verdediging van enkele waarden”,¹⁴ dient tegenover een dergelijke strategie de ontwikkeling te staan van bewuste burgermaatschappijen, vormen van verantwoordelijke verenigingen, de vreedzame ervaringen van deelname aan activiteiten die gerechtigheid herstellen op kleine en grote schaal. Leo XIII bracht dit al duidelijk naar voren in de encycliek *Rerum novarum*: “Het gevoel van de eigen zwakte drijft de mens ertoe zijn werken met dat van anderen te willen verenigen. De Schrift zegt: Je kunt beter met tweeën zijn dan alleen; dan heb je iets aan je moeite. Als de één valt, helpt de ander hem op de been. Maar ongelukkig de alleenstaande die valt: hij heeft niemand om hem overeind te helpen (Pr. 4, 9-10). En elders: Een verongelijkte broeder is erger dan een machtige stad (Spr. 18, 19).¹⁵

Moge dit een vrucht kunnen zijn van het *Jaar van de hoop*, dat miljoenen mensen heeft opgewekt om opnieuw te ontdekken dat zij pelgrims zijn en in zichzelf de ontwapening van het hart, van de geest en van het leven te beginnen waaraan God niet zal aarzelen te beantwoorden door zijn beloften te vervullen: “Hij zal recht doen tussen de vele volken, en machtige naties tuchtigen. Dan smeden zij hun zwaarden om tot ploegscharen en hun speerpunten tot sikkels. Geen volk heft het zwaard meer tegen een ander, en de oorlog leren ze niet meer. Huis van Jakob, komt, laat ons wandelen in het licht van Jahwe” (Jes. 2, 4-5).

Uit het Vaticaan, 8 december 2026

Leo XIV

Vertaling: drs. H.M.G. Kretzers

Eindredactie: A. Kruse, MA

Copyright: Libreria Editrice Vaticana/SRKK

¹² Johannes XXIII, encycl. *Pacem in terris* (11 april 1963), 63.

¹³ Benedictus XVI, encycl. *Caritas in veritate* (29 juni 2009), 42.

¹⁴ Franciscus, encycl. *Fratelli tutti* (3 oktober 2020), 15.

¹⁵ Leo XIII, encycl. *Rerum novarum* (15 mei 1891), 37.

